

En toen, na eerst onze weerlooze Hervormde gemeenten van alle bestaande middelen beroofd, en in haar kerkelijk eigendom op het grievendst te hebben aangerand, toen verklaarde zij zich eindelijk bij de wet van 2 Aug. 1808 bereid, om met den aanvang van het jaar 1810 haar curateele geheel op te heffen, en aan de Hervormde gemeenten zelven het beheer van haar gesmaldeeld bezit met de aanstelling van kerkvoogden over te laten. Van dien dag af trok zij zich geheel terug, en verloor elk decreet, elke verordening van Staatswege op dit beheer gemaakt, alle geldigheid en kracht.

Aan zich zelven overgelaten, hebben de gemeenten onzer kerk toen door eigen veerkracht een beheer over haar kerkelijk eigendom in het leven geroepen. Sommige gemeenten deden dit door onderlinge samenwerking, anderen daarentegen en vooral de groote gemeenten van Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Leiden, waren te tuk op heur zelfstandigheid, om die vrijwillig prijs te geven, en maakten dus een eigen reglement voor haar gemeentelijk beheer, dat op gezag der stemgerechtigden in de gemeenten werd ingevoerd.

Reeds van toen af zouden onze Hervormde gemeenten dus in vrije autonomie een beheer over haar bezittingen ontwikkeld hebben, zoo niet de eenheids- en soevereiniteits-begrippen van Willem I op het jammerlijkst die ontwikkeling hadden gestuit.

Zonder eenig recht toch meende de souvereine vorst, zeer zeker met goede bedoelingen, zich weêr in het beheer der kerkelijke goederen te moeten mengen. Als of we weêr in de dagen der Staatskerk waren teruggekeerd, matigde de Landsregeering zich de bevoegdheid aan, om dit uitsluitend kerkelijk beheer onder de attributen der vorstelijke souvereiniteit op te nemen, en eenvoudig bij een reeks van koninklijke besluiten (die van 1819—23 in het Staatsblad werden afgekondigd) ontvingen de gemeenten uit 'skonings naam voor elke provincie een reglement op 't beheer der kerkelijke goederen, dat zij